

Yazar Hakkında

Dilek Turan Hacettepe Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden lisans (1995), yüksek lisans (1998) ve doktora (2002) derecelerini almıştır. 1995 yılında Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda okutman olarak göreve başladı. 2012 yılından beri Hacettepe Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü Almanca Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Çalışma konuları arasında kültürlerarası iletişim, çeviride kültürel öğeler, tıp (metinleri) çevirisi ve edebiyat çevirisi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	11
GİRİŞ.....	13
1. ÇEVİRİ-ÇEVİRMEN TANIMI VE TEMEL KAVRAMLAR.....	19
1.1. Çeviri ve Çevirmen.....	19
1.2. Çevirmen ve Mesleki Yetkinlikler.....	24
1.3. Toplum Çevirmenliği ve Kapsamı.....	26
1.3.1. Toplum Çevirmenliği-Tanımlar.....	30
1.3.2. Toplum Çevirmenliğinin Özellikleri.....	40
1.4. Sağlık Çevirmenliği-Tanımlar.....	44
1.4.1. Sağlık Çevirmenliğinin Özellikleri.....	46
2. DÜNYADA TOPLUM VE SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ.....	51
2.1. Toplum ve Sağlık Çevirmenliğinin Gelişim Süreci.....	53
2.2. Toplum ve Sağlık Çevirmenliğinde Uluslararası Alanda Düzenlemeler.....	54
2.3. Öncü Ülkelerde Toplum ve Sağlık Çevirmenliği.....	57
2.3.1. Avustralya.....	58
2.3.2. Kanada.....	61
2.3.3. ABD.....	62
2.3.4. İsveç.....	63
2.3.5. Avusturya.....	66
2.3.6. Almanya.....	69

3. SAĞLIK HİZMETLERİNDE İLETİŞİM VE ÇEVİRİ	77
3.1. Hasta-Hekim İletişimi.....	78
3.1.1. Anamnez (Hasta Öyküsü) Görüşmesi.....	80
3.1.2. Bilgilendirme Görüşmesi.....	83
3.2. Hasta-Hekim Görüşmesinde Çeviri Süreci.....	84
3.2.1. Çeviri Öncesi.....	84
3.2.2. Çeviri Ortamı.....	85
3.2.3. Çeviri Sonrası.....	87
3.3. Hasta-Hekim İletişiminde Çevirmen.....	87
3.3.1. Anamnez (Hasta Öyküsü) Görüşmesi ve Çevirisi.....	88
3.3.2. Bilgilendirme Görüşmesi ve Çevirisi.....	89
3.4. Hasta-Hekim İletişiminde Sağlık Çevirmeninden Beklentiler.....	96
3.5. Sağlık Hizmetlerinde Hasta-Hekim-Çevirmen İletişiminde Yaklaşımlar.....	99
3.5.1. Üçlü İletişim (“Triadische Kommunikation”).....	99
3.5.2. Sosyal Yaklaşım (“social theory”).....	99
3.5.3. Sosyolojik Yaklaşım (“sociological theory”).....	101
3.5.4. Dilbilimsel Antropoloji (“linguistic anthropology”).....	102
3.5.5. Sağlık Çevirmenliğinde Çevirmenin Görünürlüğü/Görünmezliği.....	103
3.5.5.1. Angelelli’nin visible modeli (Çevirmenin Görünürlüğü Modeli).....	104
3.6. Angelelli’nin Çevirmen Modelleri.....	106
3.6.1. Çevirmenin Araştırmacı Görevi (“Interpreters as detectives”).....	106
3.6.2. Çevirmenin Kültürlerarası Köprü Görevi (“Interpreters as multi-purpose bridges”).....	107
3.6.3. Çevirmenin Bilgi Edinme Görevi (“Interpreters as diamond connoisseurs”).....	107

- 3.6.4. Çevirmenin Gizlenen Bilgileri Ortaya
Çıkarma Görevi (“Interpreters as miners”)...108

4. AMATÖR-GÖNÜLLÜ VE PROFESYONEL SAĞLIK ÇEVİRMENLERİ	111
4.1. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmenleri.....	116
4.1.1. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmenleri ve Sorunlar.....	118
4.2. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmeni Olarak Hastanın Çocukları.....	121
4.3. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmeni Olarak Hasta Yakınları.....	125
4.4. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmeni Olarak İki Dil Bilen Sağlık Personeli (Hekimler, Hemşireler, Bakıcılar, Tıbbi-Teknik Asistanlar).....	125
4.5. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmeni Olarak İki Dil Bilen Hastane Personeli (Hizmetliler).....	126
4.6. Kurum Dışından Görevli ve Serbest Çalışan Profesyonel Sağlık Çevirmenleri.....	127
4.7. Telefonda Çeviri.....	127
4.8. Diğer Seçenekler: Yardımcı Yazılı Malzeme ve Materyaller.....	128
4.9. Profesyonel Sağlık Çevirmenleri.....	131
4.9.1. Profesyonel Sağlık Çevirmenin Yetkinlikleri.....	132
4.9.1.1. Dil Yetkinliği.....	133
4.9.1.2. Çeviri Becerisi.....	134
4.9.1.3. Koordinasyon Becerisi.....	135
4.9.1.4. Rol Bilinci ve Tarafsızlık.....	137
4.9.1.5. Alan Bilgisi ve Tıp Terminolojisi.....	138
4.9.1.6. Kurum Bilgisi.....	140
4.9.1.7. Kültürlerarası İletişim Becerisi.....	140

4.9.1.7.1. Kültürel Farklılıklar ve Hastalık Karşısındaki Tutumlar.....	143
4.9.1.8. Çalışma Koşulları.....	149
4.9.1.8.1. Beden Dili.....	149
4.9.1.8.2. Oturma Düzeni.....	150
4.9.1.8.3. Prozodi.....	152
4.9.1.9. Duygusal ve Psikolojik Dayanıklılık.....	154
4.9.1.10. Profesyonellik.....	154
4.9.1.11. Mesleki Etik Kuralları.....	156
4.9.1.12. Diğer Bilgi, Beceri ve Kişisel Özellikler.....	156
5. SAĞLIK ÇEVİRMENİNİN ROL MODELLERİ.....	159
5.1. Piramit Modeli.....	159
5.2. Çevirmenin Diğer Rol Modelleri.....	160
5.2.1. Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri.....	160
5.2.2. Çevirmenin Yardımcı Hekim Rolü (Co-Terapist).....	161
5.2.3. Çeviride Bilgi Aktarımı.....	162
5.2.4. Çeviride Kültürel Aktarım.....	162
5.2.5. Çeviride Tarafgirlik ve Hasta Danışmanı Rolü.....	164
5.3. Sağlık Çevirmenliğinde Beklentiler ve Zorluklar.....	165
5.3.1. Sağlık Çevirmenliğinde Yabancı Hastalarla İletişim Sorunları.....	167
5.3.2. Sağlık Çevirmenliğinde Yabancı Hastalarla İletişim Önerileri.....	169
5.4. Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmenleriyle Çalışmak ve Olası Sorunlar.....	172
5.4.1. Piramit Modeli ve Amatör-Gönüllü Sağlık Çevirmenleri.....	172
5.4.1.1. Conduit Rolü.....	173

5.4.1.2. Coordinating Rolü.....	173
5.4.1.3. Culture Broker Rolü.....	174
5.4.1.4. Advocate Rolü.....	174
5.4.1.5. Tıp ve Kurum Bilgisi.....	175
5.4.1.6. Sözlü Çeviri Teknikleri ve Oturma Düzeni.....	176
5.4.1.7. Prozodi.....	176
6. SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ EĞİTİMİ VE YETKİNLİKLERİNİN KAZANDIRILMASI.....	181
6.1. Çevirmen Adaylarının Seçimi.....	183
6.2. İçerikler.....	183
6.2.1. Dil ve Terminoloji Dersi.....	183
6.2.2. Yazılı ve Sözlü Çeviri Dersleri.....	184
6.2.3. Özel Alan ve Ülke Bilgisi.....	184
6.2.4. Meslek Etiği.....	185
6.2.5. Psikolojik Dayanıklılık.....	185
6.2.6. Eğitimde Diğer Konu ve İçerikler.....	185
6.3. Eğitimciler.....	186
6.4. Sınavlar.....	187
6.5. Eğitimin Finanse Edilmesi.....	187
6.6. Sağlık Çevirmenliği Eğitiminde Olası Sorunlar.....	188
7. SAĞLIK ÇEVİRMENLİĞİ EĞİTİMİNDE VE HİZMETLERİNDE SEÇENEKLER.....	191
7.1. Avusturya'da Sağlık Çevirmenliği Eğitimi.....	193
7.1.1. Lisans Düzeyinde Eğitim.....	194
7.1.2. İşvereninin Sunduğu Eğitim Olanakları.....	196
7.1.3. Özel Kuruluşların Sunduğu Eğitim Programları, Kurs ve Seminerler.....	196
7.1.3.1. MedInt – Sağlık Hizmetlerinde Sözlü Çevirmenlere Program Geliştirme Çalışmaları.....	197

7.2. Almanya’da Sağlık Çevirmenliği Eğitimi.....	198
7.2.1. Mütercim-Tercümanlık Bölümlerinde Bölüm Dersleri Kapsamında Verilen Sağlık Çevirmenliği Eğitimi.....	203
7.2.2. Çevirmenlere Yönelik İlave Eğitim.....	206
7.2.3. Göçmenlerin Eğitimi ve Çeviri Ağlarının Kurulması.....	207
7.2.4. Sağlık ve Kamu Hizmetlerinde Çalışanlara Yönelik Hizmetçi Eğitim Seminerleri.....	211
7.2.5. İki Dil Bilen Hizmetli Personelin Eğitimi ve Kurum İçi Çevirmen Listeleri.....	213
7.2.6. Carr’ın Üç Aşamalı Modeli (“Dreistufenmodell”).....	213
7.3. Almanca Konuşulan Ülkelerde Sağlık Çevirmenliği Hizmetleri.....	214

10

8. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER: TÜRKİYE’DE SAĞLIK HİZMETLERİNDE SÖZLÜ ÇEVİRİ VE EĞİTİMİ.....	219
KAYNAKLAR.....	239
DİZİN.....	263

ÖN SÖZ

Bu çalışma bir meslek ve uygulama alanı olan çeviribilimin bir dalı olan sağlık çevirmenliğine giriş niteliğindedir. Bu nedenle sağlık çevirmenliği konusuna, kuramına, uygulama ve eğitimine fikir veren bir kitap olarak değerlendirilmelidir.

Kitapta günümüz toplumları için gerekli olan sağlık çevirmenliğinin ve eğitiminin önemi vurgulanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, bir yandan dünyada ve çeşitli ülkelerde sağlık çevirmenliği konusuyla ilgili mevcut akademik, hukuki, sosyal, idari durumun neler olduğunun tespitini yapmakta, diğer yandan ise bu sorunların çözümlerinin ülkemiz açısından neler olabileceği konusunda önerilerde bulunmaktadır.

Bu çalışma Almanca konuşulan ülkeler örneğinden yola çıkılarak Türkiye’de sağlık çevirmenliğinin mevcut durumunu değerlendirmeyi, bu alandaki gereksinimleri, yasal ve siyasi çerçeveyi, sağlık çevirmenliği hizmetlerini, sözlü çeviri hizmetlerinde istihdam edilecek profesyonel sağlık çevirmenlerinin eğitimini, profesyonel ve amatör-gönüllü sağlık çevirmenleriyle çalışmanın avantaj ve dezavantajlarını, sağlık çevirmenliğini kuramsal temellere dayandırarak ele almayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, böyle bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Çalışmada, yurt dışında konuyla ilgili gelişmeler ve yeni yaklaşımlar ele alınmış ve bu alandaki problemler ortaya konarak bilimsel temellere ve çağdaş gelişmelere göre nasıl yapılması gerektiği yerli ve yabancı kaynaklardan faydalanılarak irdelenmiştir. Bu

amaçla kapsamlı bir literatür araştırması yapılmış, özellikle Almanya ve Avusturya'da bu alanda yapılan çalışmaların ve çeviribilimin bu alanına olan katkıları ele alınmıştır.

Kitabın başlangıç aşamasında bana fikir veren ve çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Ayfer Altay ve Doç. Dr. Ender Ateşman'a teşekkür ederim. Ayrıca çalışmamda fikir ve önerileriyle bana destek veren Hacettepe Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'ndeki meslektaşlarıma teşekkürler.

Bu çalışma ile sağlık çevirmenliği konusunda akademik ve uygulama alanında çalışacaklara yönelik ipuçları sağlayacak nitelikte bir çalışma amaçlanmıştır. Bu çalışmanın hedefi konu alanıyla ilgilenen kişilere bir bakış açısı kazandırmak, bilimsel meraklılık uyandırmak ve bu alana katkıda bulunma isteğidir. Kitabın bu kişilere yararlı olması ve konuya dair yeni ufuklar açması dileğiyle ...

Yrd. Doç. Dr. Dilek Turan
Ankara 2016